

Ieromonah Maxim Aghioritul

# FILOSOFIA ASCETICĂ

potrivit Sfintei Scripturi  
și Sfinților Părinți

(Scara dumnezeiescului  
urcuș, Filocalia, Patericul)

Traducere din limba greacă:

**dr. Caroline Raluca Ghețu**

EDITURA EGUMENITA

2017

Respect pentru oameni și cărți

vite pe care ei le scot pe gură, numindu-vă fățarnici, înșelători și amăgitori ai poporului? Dacă s-ar afla, nefericiții, în locul unde mă aflu acum, și ar privi de aici de unde privesc eu, ar fi îngroziți de ceea ce facem. Aș vrea să mă arăt lor și să le spun să părăsească drumul ce-i duce la pierzare, dar nu îmi e îngăduit, după cum nu-i era îngăduit nici bogatului aceluia și, de aceea, îl ruga pe Patriarhul Avraam să-l trimită pe săracul Lazăr la frații lui. Însă nici Avraam nu l-a trimis pe Lazăr, lăsându-i pe cei ce păcătuiesc să devină la fel de vrednici de osândă ca acel bogătaș, iar pe cei care merg pe calea Domnului să devină la fel de vrednici de mântuire ca săracul Lazăr. După cum spune și Apocalipsa: „Cine e nedrept, să nedreptățească înainte. Cine e spurcat, să se spurce încă. Cine este drept, să facă dreptate mai departe. Cine este sfânt, să se sfințească încă”<sup>1952</sup>. Spunând acestea, s-a făcut nevăzut (extras din cartea lui Fotie Kontoglou, *Μυστικά Ανοθη*<sup>1953</sup>).

**DUMNEZEULUI NOSTRU CEL ÎN TREI IPOSTASURI,  
CARE ESTE PLINIREA TUTUROR BUNĂTĂȚILOR,  
I SE CUVINE SLAVA, CINSTEA ȘI STĂPÂNIREA  
ÎN VECII VECILOR. AMIN.**

<sup>1952</sup> Apocalipsa 22, 11 (n. tr.).

<sup>1953</sup> *Μυστικά Ανοθη*: Flori tainice (n. tr.).

## CUPRINS

În loc de prefață .....	7
-------------------------	---

### Capitolul 25

#### Smerenia este pierzarea patimilor

1. Din Sfânta Scriptură .....	11
a) Treptele smeritei cugetări .....	11
b) Smerita cugetare a poporului lui Dumnezeu .....	12
c) Smerita cugetare a Fiului lui Dumnezeu .....	15
d) Lucrarea lui Dumnezeu în cei smeriți .....	16
2. În general din Scara dumnezeiescului urcuș .....	18
3. Deosebiri fine .....	26
4. Sfaturi discrete .....	32
5. Din Filocalie .....	43
6. Din Pateric .....	51

### Capitolul 26

#### Discernământul – cea mai mare virtute

1. Din Sfânta Scriptură .....	62
2. Semnificațiile termenului „discernământ” și treptele discernământului .....	66
a) Semnificațiile .....	66
b) Treptele discernământului .....	68
3. Războiul diavolilor .....	75
4. Deosebirea patimilor .....	82
a) Generalități .....	82
b) Amănunte .....	84
c) Patimi parțiale .....	88

5. Deosebirea virtuților .....	96
a) Generalități .....	96
b) Amănunte .....	98
6. Lupta duhovnicească .....	102
a) Generalități .....	102
b) Monahismul .....	111
c) Rezumat .....	118
7. Ajutorul de la Dumnezeu și ajutorul de la oameni .....	119
a) Cereri și voință .....	119
b) Bolile și învoățătura .....	125
8. Sufletul și Dumnezeu .....	130
a) Sufletul .....	130
b) Dumnezeu .....	134
9. Cazuri de lipsă de discernământ duhovnicesc .....	138
10. Din Pateric .....	142

### Capitolul 27

#### Liniștea trupului și a sufletului

1. Din Sfânta Scriptură .....	151
2. Motivele alegerii viețuirii isihaste și concluziile ce decurg din examinarea motivelor respective .....	154
a) Motivele .....	154
b) Chinovia și sihăstria .....	156
c) Semnificația viețuirii isihaste .....	158
3. Patimi și luptă duhovnicească .....	161
4. Isihastul adevărat .....	167
a) Nu complet singur .....	167
b) Despre isihasm .....	168
5. Scopurile vieții isihaste .....	173
a) Rugăciunea .....	173
b) Bunătățile isihiei .....	177

6. Isihia și teologia .....	180
7. Din Pateric .....	184

### Capitolul 28

#### Rugăciunea, maica virtuților

1. Din Sfânta Scriptură .....	189
2. Scara sinaitică .....	198
a) Ce este rugăciunea? .....	198
b) Lucrarea rugăciunii .....	199
c) Condiții necesare .....	200
d) Felul în care ne rugăm .....	202
e) Cereri .....	206
f) Piedicile – demonii .....	208
g) Minte .....	210
h) Rezultatele .....	212
3. Viața duhovnicească .....	215
4. Rugăciunea lui Iisus .....	225
a) Rugăciune și respirație .....	225
b) Sensul cuvintelor .....	228
5. Necesitatea rugăciunii .....	235
6. Harul lui Dumnezeu .....	240
7. Tipuri de rugăciune .....	246
8. Cazul unui nevoitor .....	253
9. Din Pateric .....	260

### Capitolul 29

#### Nepătimire și desăvârșire

1. Din Sfânta Scriptură, despre Virtute .....	269
2. Ce spune Sfânta Scriptură despre desăvârșire .....	275
3. Semnificația și lucrarea nepătimirii .....	277
4. Caracteristicile omului nepătimaș .....	279
5. Lucruri diametral opuse .....	280



Respect pentru oameni și cărți

6. Sfaturi .....	283
7. Din Filocalie .....	285
a) Despre nepătimire .....	285
b) Despre desăvârșire .....	289
8. Din Pateric .....	296

### Capitolul 30

#### Partea I: Platoșa credinței

1. Din Sfânta Scriptură .....	299
2. Din Filocalie .....	306
3. Din Pateric .....	313

#### Partea a II-a: Fericita nădejde

1. Din Sfânta Scriptură .....	323
2. Din Filocalie .....	332
3. Din Pateric .....	342

#### Partea a III-a: Iubirea nefățarnică

1. Din Sfânta Scriptură .....	351
2. Din Filocalie .....	362
3. Din Pateric .....	366
4. Cuvântul <i>Scării dumnezeiescului urcuș</i> .....	375

### Capitolul 31

#### Cuvânt către păstor

1. Din Sfânta Scriptură, despre Păstor .....	385
2. Către Păstor – <i>Scara dumnezeiescului urcuș</i> .....	389
3. Învățătorul, potrivit Sfintei Scripturi .....	394
4. Învățător și călăuzitor .....	399
5. Judecător și Cărmaci .....	401

6. Doctor și General .....	406
7. Stareț și Părinte .....	411
8. Din Filocalie .....	423

#### În loc de epilog .....

a) Model de rugăciune simplă, izvorâtă din inimă .....	433
b) Luptă și Străduință .....	435
c) Pariul medicului .....	437

Respect pentru oameni și cărți

O modalitate de a intra și tu, frate, în acest duh, este studiul cărților duhovnicești, precum aceasta pe care o ai acum dinaintea ta. Ea îți va descoperi aspecte importante ale luptei duhovnicești pe care trebuie să o poarte fiecare creștin, dacă își dorește mântuirea veșnică. În volumul de față sunt prezentate șapte teme<sup>17</sup> majore din cele treizeci și una ale *Scării sinaitice*<sup>18</sup>, teme pe care le-am dezvoltat în maniera mea în această carte în trei volume. Domnul Iisus Hristos și Preasfânta Fecioară Maria să te binecuvânteze și să te lumineze. Amin.

CEL CE SE ÎNALȚĂ PE SINE SE VA SMERI, IAR CEL  
CE SE SMEREȘTE PE SINE SE VA ÎNALȚA ȘI VA PRIMI HAR.

## Capitolul 25

### SMERENIA ESTE PIERZAREA PATIMILOR

#### 1. Din Sfânta Scriptură

a) *Treptele smeritei cugetări*. Smerita cugetare biblică este în primul rând *modestia*<sup>19</sup>, opusul vanității<sup>20</sup>. Cel modest nu se încrede în propria sa judecată, nu are o trufie absurdă<sup>21</sup>. *Smerita cugetare*<sup>22</sup>, fiind potrivnică mândriei, este mai profundă decât modestia. Este atitudinea făpturii păcătoase în fața Atotputernicului și Preasfântului Dumnezeu. Cel smerit recunoaște că tot ce are a primit de la Dum-

<sup>19</sup> Μετριοφροσύνη: modestia (n. tr.).

<sup>20</sup> Ματαιοδοξία: 1. vanitate, mândrie pentru lucruri mici și neînsemnate, 2. iubire de slavă deșartă (κενοδοξία) (n. tr.).

<sup>21</sup> Veți simți o binecuvântare deosebită, dacă veți studia pasajele din Sfânta Scriptură la care fac trimitere în notele de subsol: Pilde 3, 7; Romani 12, 3 și 12, 16; Psalmul 130, 1.

<sup>22</sup> Pentru a-i înlesni cititorului înțelegerea textelor din această carte, am scris anumite cuvinte cu *italice* (cu caractere cursive) (n. tr.).

<sup>17</sup> Θέματα: teme, subiecte (n. tr.).

<sup>18</sup> Scara sinaitică (Σιναϊτική Κλίμαξ): Scara dumnezeiescui urcuș (n. tr.).



Respect pentru oameni și cărți

nezeu<sup>23</sup> și că el singur<sup>24</sup> nu este nimic<sup>25</sup>, este doar un rob netrebnic<sup>26</sup>, un păcătos<sup>27</sup>. Dumnezeu îl va slăvi pe cel smerit<sup>28</sup>, care se încredințează harului Său<sup>29</sup>. Incomparabil mai adâncă este smerita cugetare a lui Hristos, Care ne mântuiește smerindu-Se pe Sine și Care îi îndeamnă pe ucenicii Lui să le slujească din iubire fraților lor<sup>30</sup>, așa încât Dumnezeu să fie slăvit întru toate<sup>31</sup>.

b) *Smerita cugetare a poporului lui Dumnezeu.* Poporul lui Dumnezeu învață smerita cugetare, căpătând experiența atotputerniciei lui Dumnezeu, Care-l izbăvește și Care este singurul Preaînalt. Menține vie această experiență, pomenind faptele lui Dumnezeu în venerarea<sup>32</sup> Lui. Această venerare este o școală a smeritei cugetări. Israelitul, slăvindu-L pe Dumnezeu și aducându-I mulțumiri, imită smerita cugetare a lui David, care dănuia în fața chivotului<sup>33</sup> pentru a-L slăvi astfel pe Dumnezeu, Căruia Îi datorează totul<sup>34</sup>.

<sup>23</sup> I Corinteni 4, 7.

<sup>24</sup> *Singur*: aici cu sensul „fără Dumnezeu” (*n. tr.*).

<sup>25</sup> Galateni 6, 3.

<sup>26</sup> Luca 17, 10.

<sup>27</sup> Isaia 6, 3-5; Luca 5, 8.

<sup>28</sup> I Regi 2, 7; Pilde 15, 33.

<sup>29</sup> Iacov 4, 6; Pilde 3, 34.

<sup>30</sup> Luca 22, 26-27.

<sup>31</sup> I Petru 4, 10-11.

<sup>32</sup> *Λατρεία*: venerare, adorare, cinstire, slăvire (*n. tr.*).

<sup>33</sup> II Regi 6, 16 și 6, 21-22.

<sup>34</sup> Psalmul 102.

Poporul lui Dumnezeu a îndurat, de asemenea, sărăcia în încercarea cu caracter colectiv a înfrângerii și a exilului sau în încercarea cu caracter individual a bolii și a asupririi celor slabi. Aceste umilințe l-au determinat să conștientizeze slăbiciunea înăscută omului și starea jalnică a păcătosului care se desparte de Dumnezeu. De aceea omul tinde să se îndrepte către Dumnezeu<sup>35</sup> cu „inima înfrântă”<sup>36</sup>, cu acea smerită cugetare care e un amestec de dependență deplină și supunere sânguitoare<sup>37</sup>, neșovăielnică, și care inspiră rugămințile fierbinți<sup>38</sup> din psalmi<sup>39</sup>. Adesea cei ce-L laudă pe Dumnezeu și-L imploră să-i izbăvească se numesc pe ei înșiși „sărăcii”. Cuvântul acesta, care inițial desemna clasa socială a nevoiașilor, capătă o semnificație religioasă: când omul îi cere ceva lui Dumnezeu, înseamnă că aspiră la acea „sărăcie” care este *smerita cugetare*<sup>40</sup>. După ziua lui Dumnezeu, „rămășița” poporului Său<sup>41</sup> va fi „blândă și smerită”<sup>42</sup>.

<sup>35</sup> *Νὰ στραφή πρὸς τὸν Θεὸν*: să se îndrepte către Dumnezeu (cu o cerere), să I se adreseze (pentru a-I cere sprijin și ocrotire) (*n. tr.*).

<sup>36</sup> Psalmul 50, 18.

<sup>37</sup> *Εὐπέθεια*: supunere sânguitoare, supunere plină de zel (*n. tr.*).

<sup>38</sup> *Ἰκεσίεις*: rugăminți fierbinți, cereri stăruitoare, implorări (*n. tr.*).

<sup>39</sup> Psalmii 24, 105, 129, 130.

<sup>40</sup> Sofonie 2, 3.

<sup>41</sup> Isaia 10, 20-22 (*n. tr.*).

<sup>42</sup> Sofonie 3, 12; Matei 11, 29; Efeseni 4, 2.

Respect pentru oameni și cărți

În Vechiul Testament, modelele acestei smerite cugetări sunt Moise, cel mai smerit dintre oameni<sup>43</sup>, și Sluga lui Dumnezeu (Mesia)<sup>44</sup>, Care cu supunerea Lui smerită până la moarte împlinește iconomia<sup>45</sup> lui Dumnezeu<sup>46</sup>. După întoarcerea din exil, prorocii și înțelepții propovăduiesc smerita cugetare. Cel Preaînalt locuiește în cel cu duhul umilit și inima frântă<sup>47</sup>. Roadele smeritei cugetări sunt frica de Dumnezeu, bogăția spirituală, mărirea și viața<sup>48</sup>. „Cu cât ești mai mare, cu atât mai mult te smerește

<sup>43</sup> Numerii 12, 3.

<sup>44</sup> Mântuitorul, Fiul lui Dumnezeu, a venit pe pământ să slujească, după cum El Însuși le-a mărturisit ucenicilor Săi (Fiul Omului n-a venit ca să I se slujească, ci ca El să slujească și să-Și dea sufletul răscumpărare pentru mulți – Marcu 10, 45) și după cum Dumnezeu i-a descoperit acest lucru prorocului Isaia: **İatâ Sluga Mea pe Care o sprijin, Alesul Meu, întru Care binevoiește sufletul Meu. Pus-am peste El Duhul Meu și El va propovădui popoarelor legea Mea... El nu va fi nici obosit, nici sleit de puteri, până ce nu va fi așezat legea pe pământ; căci învățătura Lui toate ținuturile o așteaptă. Așa grăiește Domnul cel Atotputernic, Care a făcut cerurile și le-a întins, Care a întărit pământul și cele de pe el, Care a dat suflare poporului de pe el și duh celor ce umblă pe întinsul lui: „Eu, Domnul, Te-am chemat întru dreptatea Mea și Te-am luat de mână și Te-am ocrotit și Te-am dat ca legământ al poporului Meu, spre luminarea neamurilor; ca să deschii ochii celor orbi, să scoți din temniță pe cei robiți și din adâncul închisorii pe cei ce locuiesc întru întuneric” (Isaia 42, 1-7) (n. tr.).**

<sup>45</sup> Iconomia: planul lui Dumnezeu pentru mântuirea omului (n. tr.).

<sup>46</sup> Isaia 53, 4-10.

<sup>47</sup> Isaia 57, 15 și 66, 2.

<sup>48</sup> Pilde 22, 4.

și înaintea Domnului vei afla har”<sup>49</sup>. Și Mesia va fi Împărat smerit, va intra în Sion călare pe „mânzul asinei”<sup>50</sup>.

c) *Smerita cugetare a Fiului lui Dumnezeu.* Iisus este smeritul Mesia, vestit de Zaharia<sup>51</sup>. Este Mesia smeriților fericiți<sup>52</sup> (Πραῦς – blând – înseamnă mai exact «cel smerit, a cărui supunere față de Dumnezeu îl face răbdător și blând»). Iisus îi binecuvântează pe copii și ni-i prezintă ca modele<sup>53</sup>: lor li Se descoperă Dumnezeu și numai ei vor intra în Împărăția cerurilor<sup>54</sup>. Pentru ca omul să devină precum copiii trebuie să învețe la școala lui Hristos, Învățătorul Cel „blând și smerit cu inima”<sup>55</sup>. Însă acest Învățător nu este doar om, ci este Însuși Domnul, Care a venit să-i mântuiască pe păcătoși, luând trup asemănător cu al lor<sup>56</sup>. Nu numai că nu caută slava<sup>57</sup>, dar Se smerește pe Sine așa de mult, încât le spală picioarele ucenicilor Lui<sup>58</sup>. El, „Dumnezeu fiind în chip”, Se smerește până la moartea pe cruce pentru răscumpărarea noastră<sup>59</sup>. În persoana lui Iisus ni se descoperă nu numai puterea dumnezeiască, fără de care

<sup>49</sup> Înțelepciunea lui Isus Sirah 3, 18.

<sup>50</sup> Zaharia 9, 9.

<sup>51</sup> Matei 21, 5.

<sup>52</sup> Matei 5, 3; Psalmul 36, 11.

<sup>53</sup> Marcu 10, 15-16.

<sup>54</sup> Matei 11, 25.

<sup>55</sup> Matei 11, 29.

<sup>56</sup> Romani 8, 3.

<sup>57</sup> Ioan 8, 50.

<sup>58</sup> Ioan 13, 14-15.

<sup>59</sup> Filipeni 2, 6-8; Marcu 10, 45; Isaia 53.



Respect pentru oameni și cărți

nu am exista, ci și dragostea dumnezeiască, fără de care am fi fost pierduți<sup>60</sup>.

Aceasta este smerita cugetare a iubirii Fiului lui Dumnezeu. Pentru a pune în practică noua poruncă a iubirii, omul trebuie să urmeze calea acestei smerite cugetări „noi”<sup>61</sup>. Cei cu cugetul smerit<sup>62</sup> au în vedere binele celorlalți<sup>63</sup> și se lasă pe ultimul loc<sup>64</sup>. Apostolul Pavel a pus blândețea (adică smerita cugetare) alături de credință<sup>65</sup> pe lista roadelor Duhului Sfânt. Aceste două virtuți sunt strâns legate una de alta pentru că ambele constituie dispoziții sufletești ce înlesnesc deschiderea noastră spre Dumnezeu și supunerea neșovăitoare la cuvântul și harul Lui.

d) *Lucrarea lui Dumnezeu în cei smeriți.* Dumnezeu își îndreaptă privirea către cei smeriți și îi ocrotește<sup>66</sup>, întrucât ei se laudă numai întru slăbiciunile lor<sup>67</sup> și astfel se deschid spre puterea harului Său, care nu rămâne neroditor în ei<sup>68</sup>. Smeritul își asigură iertarea<sup>69</sup> păcatelor lui<sup>70</sup>, dar și înțelepciunea

<sup>60</sup> Luca 19, 10.

<sup>61</sup> Efeseni 4, 2; I Petru 3, 8-9;

<sup>62</sup> I Petru 5, 5; Coloseni 3, 12.

<sup>63</sup> Adică au grijă ca lucrurile să fie în folosul celorlalți (n. tr.).

<sup>64</sup> Filipeni 2, 3-4; I Corinteni 13, 4-7.

<sup>65</sup> Galateni 5, 22-23.

<sup>66</sup> Psalmul 137, 6; Psalmul 112, 6-8.

<sup>67</sup> II Corinteni 12, 9.

<sup>68</sup> I Corinteni 15, 10.

<sup>69</sup> Smeritul atrage prin smerenia lui milostivirea lui Dumnezeu, Care îi iartă păcatele (n. tr.).

<sup>70</sup> Luca 18, 14.

Atotputernicului se arată îndeosebi prin cei smeriți, pe care lumea îi disprețuiește<sup>71</sup>. Și smerita cugetare a Înaintemergătorului este mare, din moment ce el și-a asumat sarcina de a pregăti calea Domnului și dorește să rămână în umbră<sup>72</sup>. De asemenea, o fecioară smerită, care nu dorea decât să fie roaba lui Dumnezeu, e aleasă să fie Maica Fiului Său și Domnului nostru<sup>73</sup>.

Cel care la vremea încercării sale se smerește sub mâna atotputernică a lui Dumnezeu „a tot harul” și devine părtaș al umilințelor lui Hristos Cel Răstignit, va fi înălțat de Dumnezeu – precum Iisus – la vremea cuvenită și va deveni părtaș al slavei Fiului lui Dumnezeu<sup>74</sup>. Împreună cu toți cei smeriți va cânta pururea sfințenia și iubirea Domnului, Care le-a făcut lor mărire<sup>75</sup>.

În Vechiul Testament, cuvântul lui Dumnezeu îl călăuzește pe om spre slavă pe calea supunerii smerite față de Dumnezeu, Care este Ziditorul și Mântuitorul său. În Noul Testament, Cuvântul lui Dumnezeu Se întrupează pentru a-l îndruma pe om spre cel mai adânc nivel al smeritei cugetări, ce constă în a-I sluji lui Dumnezeu slujindu-le oamenilor: Hristos Se smerește din iubire pentru a-L slăvi pe Dumnezeu, mântuindu-i pe oameni.

<sup>71</sup> I Corinteni 1, 25 și 1, 28-29.

<sup>72</sup> Ioan 1, 27 și 3, 28-30.

<sup>73</sup> Luca 1, 38 și 1, 43.

<sup>74</sup> Matei 23, 12; Romani 8, 17; Filipeni 2, 9-11; I Petru 5, 6-10.

<sup>75</sup> Luca 1, 46-53; Faptele Sfinților Apostoli 4, 8-11 și 5, 11-14.



## 2. În general din

*Scara dumnezeiescului urcuș*

Cel care vrea să vorbească, cu cuvinte pitorești<sup>76</sup>, despre felul cum se fac simțite și lucrează iubirea Domnului, smerita cugetare cea sfântă, fericita neprihănire, luminarea dumnezeiască, frica de Dumnezeu sau înștiințarea lăuntrică<sup>77</sup>, și crede că îl va putea

<sup>76</sup> Παραστατικά λόγια: cuvinte pitorești (sugestive), cuvinte ce redau (ceva) cu precizie și expresivitate (n. tr.).

<sup>77</sup> Ἐσωτερικὴ πληροφορία (înștiințarea lăuntrică) este „încredințarea inimii”; vezi *A Patristic Greek Lexicon (Dicționar Patristic grec)*, editat de Geoffrey William Hugo Lampe, Oxford, Clarendon Press, 1961, p. 1093. *Filocalia*, vol. IX, trad. de Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1980, p. 297. Cel înduhovnicit primește în inima sa înștiințare de la Dumnezeu. Această înștiințare este totodată și o *încredințare, o certitudine*: „Înștiințarea este izbăvirea de îndoială, înștiințarea este revelarea sigură și certă a unui lucru necunoscut” („Πληροφορία εἶναι ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὴν ἀμφιβολία. Πληροφορία εἶναι ἡ βεβαία καὶ ἀσφαλὴς φανέρωσις ἐνὸς ἀγνώστου πράγματος”; vezi ediția neogreacă a *Scării*: Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης, Κλίμαξ, trad. în neogreacă de Arhimandritul Ignatie, Ed. Ἱερά Μονὴ Παρακλήτου, Oropos Attica, 2009, Cuv. XXVIII, cap. 45, p. 396). Domnul a făgăduit prin Prorocul Ieremia: „Voi pune legea Mea înăuntrul lor și pe inimile lor voi scrie și le voi fi Dumnezeu, iar ei Îmi vor fi popor” (Ieremia 31, 33). Însă, după cum a spus părintele Simeon Kraiopoulos în câteva dintre omiliile lui, cuprinse în cartea *În pustiul lumii (Μέσα στὴν ἔρημο τοῦ κόσμου)*, în zilele noastre puțini sunt oamenii dispuși să asculte de Dumnezeu și numai acelora Dumnezeu le descoperă voia Lui. Celorlalți nu le-o descoperă pentru a nu le mări pedeapsa, fiindcă pedeapsa e

înțelege acela care nu le-a experiat<sup>78</sup> seamănă cu cel ce încearcă să le explice, cu cuvinte și exemple, unor oameni care nu au gustat niciodată mierea cât de dulce este aceasta. Cel de-al doilea<sup>79</sup> sporovăiește în zadar, iar primul<sup>80</sup> ori nu cunoaște subiectul, ori este amăgit peste măsură de iubirea de slavă deșartă (*Scara*, Cuvântul XXV, cap. 1).

Este cu neputință a descrie esența<sup>81</sup> și puterea soarelui smeritei cugetări. Numai din însușirile și lucrările smeritei cugetări izbutim să înțelegem întrucâtva esența ei mai adâncă (*Scara*, Cuv. XXV, cap. 24).

E imposibil să-l faci pe altul să priceapă care este rodul desăvârșit al acestei virtuți sfinte, după cum este imposibil să vorbești despre cantitatea, mărimea și calitatea ei. Doar despre însușirile ei putem vorbi (*Scara*, Cuv. XXV, cap. 6).

Sfânta smerenie este o comoară tainică a celui smerit și nimeni nu e în stare să descrie calitatea ei de neînțeles<sup>82</sup> (*Scara*, Cuv. XXV, cap. 2).

Smerita cugetare înseamnă să uiți imediat isprăvile<sup>83</sup> tale, să te consideri cel de pe urmă și cel mai pă-

mai mare dacă știi ce vrea Dumnezeu de la tine și refuzi să ascuți de El (n. tr.).

<sup>78</sup> *A experia*: a experimenta (n. tr.).

<sup>79</sup> Cel care vorbește despre miere (n. tr.).

<sup>80</sup> Cel care vorbește despre simțirea și lucrarea iubirii Domnului, despre simțirea și lucrarea smeritei cugetări, despre simțirea și lucrarea neprihănirii etc (n. tr.).

<sup>81</sup> *Οὐσία*: esență, natură (n. tr.).

<sup>82</sup> *Ἀκατανόητη*: de neînțeles, misterioasă (n. tr.).

<sup>83</sup> *Κατορθώματα*: isprăvi, realizări importante (n. tr.).